

The Factors Affecting SSPS Achievement: The Case of Adiyaman *

Ramazan Gürbüz^{1**}, Emrullah Erdem², Ali Temurtaş³, Aygen Koç⁴

^{1,2,3,4}Adiyaman University, Faculty of Education, Department of Elementary School Mathematics Education, Turkey

ARTICLE INFO

Article History:

Received
05.05.2015
Received in revised
form 19.06.2015
Accepted
25.06.2015
Available online
10.07.2015

ABSTRACT

In Adiyaman, as industries have developed and as transportation and communication opportunities have improved, it can be said that young generation tends to receive higher level education, especially from the beginning of 1990s. Thusly, the number of candidates applying to Student Selection and Placement System (SSPS) increases each year in Turkey generally and in Adiyaman particularly. As the number of candidates taking the exam increased, the factors that influence the SSPS achievement have also been a matter of curiosity. The purpose of this study is to determine the factors affecting Student Selection and Placement System (SSPS) achievement of the city of Adiyaman. The participants are 10 individuals who live in Adiyaman, know the educational background of Adiyaman and are experts in their fields. Data were collected by using a semi-structured interview form comprising of open-ended questions. By conducting a content analysis, the researchers created codes from data and categories from codes. After the analyses, the factors affecting the SSPS achievement were determined as Coefficient Problem, Continual Education, Training Centers, Teachers, Exam System, Socio-Economic Structure, Student Profile and The Effect of Technology.

© 2015 AUJES. All rights reserved

Keywords:

SSPS achievement, Adiyaman, between 1993 and 2012, exam systems

Extended Abstract

Purpose

In Adiyaman, a city that hosted many civilizations throughout history, as industries have developed and as transportation and communication opportunities have improved, it can be said that young generation tends to receive higher level education, especially from the beginning of 1990s. Thusly, the number of candidates applying to Student Selection and Placement System (SSPS) increases each year in Turkey generally and in Adiyaman particularly. As the number of candidates taking the exam increased, the factors that

¹This study was presented in 1th Adiyaman University Symposium of Science, Culture and Art.

^{**}Corresponding author's address: Adiyaman University, Faculty of Education, Department of Elementary School Mathematics Education, Adiyaman
e-mail: rgurbuz@outlook.com

influence the SSPS achievement have also been a matter of curiosity. The purpose of this study is to determine factors affecting SSPS achievement of Adiyaman.

Method

Case study, one of the qualitative research designs, was used in this study. The study was carried out with 10 people (superintendent, school principals, psychological counselor, teachers and parents) who live in Adiyaman and are considered to know Adiyaman's history of education with an expertise in that area. In order to ensure confidentiality, the participants were coded as follows: S for the superintended, SP₁, SP₂, SP₃ for the school principals, C for the psychological counselor, T₁, T₂, T₃ for the teachers and P₁, P₂ for the parents. For the purpose of determining factors affecting SSPS achievement in Adiyaman, a semi-structured interview form was used as the data collection tool. Interview data were recorded using an audio recorder and taking notes during the interview by the researchers.

The data were analyzed using the method of content analysis. Common features of the codes or concepts derived from the inductive analysis of the data were explained with higher level categories. After the analysis process, 8 categories were created. In order to provide coding reliability, the formula from Miles & Huberman (1994) ($\text{reliability} = \frac{\text{number of agreements}}{\text{total number of codes}}$) were utilized. It was determined that the codes created independently by the two researchers showed 85% consistency. In addition, while presenting the interview findings, participants' ideas were projected as they were to increase reliability of the study.

Results

After the analysis, this section presents participants' opinions on the factors affecting SSPS achievement.

Coefficient Problem

Participants expressed that different coefficient applications used for university placement affected students' SSPS success negatively. When Graph 2 was examined, it can be said that the sharp decline in 1999 arose from different coefficient applications.

T2: "... While many factors being effective, after the educational system has changed and the problem of coefficients has emerged, Adiyaman's success in SSPS has affected negatively. Because of the coefficient problem, enrollments to Religious High Schools have decreased heavily. The students in these schools were mostly verbal students. This provided Adiyaman to be successful in the verbal section. Because the coefficient problem caused the number of students who chose religious high schools to decrease, class sizes in regular high schools increased to 90 and above... And this..."

Continuous Education

In general, the participants stated that transition to continuous education without building a sufficient infrastructure affected students' SSPS results negatively. After the transition in 1997, students graduated within this system started taking SSPS in 2003-2004 and lowered the general achievement (see Graph 1 and 2).

SP: "After the 8-year continuous education has started and then secondary education has become mandatory, meaning 12 years of education, the number of students increased. This situation caused the number of students who take the university entrance exam to increase. Did it used to be like that? Most people started doing craftsmanship, tradesman and farming when they were young. Now, everyone has to go to school for 12 years. Consequently, a person who goes to school for 12 years cannot learn any other profession...."

Training Centers

The participants indicated that training centers and teachers in those are less effective in students' SSPS achievement compared to before. It can be said that the proliferation of training centers in Adiyaman and the transition of their mentalities influenced students' exam performance.

T3: "... I can say that the quality of the teachers in training centers is worse than before. The number of teachers in those centers has increased, but I don't think that their qualities have increased likewise. Resources, teaching materials and facilities might be better, but I don't think that these are as essential as teachers. I mean, we don't have those former teachers any more..."

Teachers

Participants stated that teachers have an essential role in students' success and that recently teachers have not been working devotedly for several reasons affecting students' performance.

T2: "... Teacher factor is very influential at this point, because teacher is the one who is actually doing the work. Educational administrators are responsible for planning and programming education while teacher is the person who will guide and prepare the students academically. Nowadays we have teachers who are more equipped and knowledgeable about computer technologies, but why did teachers use to be more effective? Because former teachers were more devoted in every respect. If we can reach that devotedness, we will have more productive teachers..."

Examination System

The participants expressed that the variation of the examination system and the content of the exam questions have a negative effect on students' achievement. Examining Graph 1 and Graph 2, it can be inferred that the most important reason for the rapid declines in some years is the changes in the examination system. For instance, performing the exam at one stage in 1999 and at two stages in 2006 directly influenced the exam results. Difficulty indexes of the exam questions have also effects on the exam results.

T1: "... I think our current examination system is harder than former systems. It has got harder. Separating the tests, asking higher level questions. Higher Education Examination (HEE) is similar to SSPS, but Undergraduate Placement Examination (UPE) requires more knowledge and detail. I mean, we can see that the difficulty of the questions has increased..."

Socio-Economic Structure

Some of the participants asserted that the results have been affected negatively by families being socially and economically insufficient, while others thought the opposite.

C: "... Social opportunities have been increased. Unemployment benefits and social welfare are all social opportunities. This leads one to become a person who expects everything to be handed to him/her on a silver platter. Also, motivation for the future in the society has been decreased. Belief for meritocracy is weak. This weakness obstructs people to strive. This applies everywhere. It surely affected the success negatively..."

Student Profile

The participants indicated that, compared to before, students have been acting less responsibly and they don't make any future plans, resulting in unsuccessfulness.

T1: "... I think our students exploit their parents' devotion. Maybe, the ease of opportunities provided by their families triggers the unsuccessfulness. There is no unsuccessfulness stemming from inopportunity at this age. OK, Adiyaman might be a poor city, but, Kilis and Bitlis have become famous with their results in the recent examinations; they have become successful in SSPS. They also..."

The Impact of Technology

The participants expressed that, as technology has advanced, teachers have got less functional in the learning process, which has had an impact on the decline of the level of success.

T1: "... Technology has started having more and more impact on everyone's lives. That also had an impact on the young generation. While television was a source of problem for children previously, today, it is the internet and games and social networks... That moved children further away from books. The new generation dropped the book in their hands and replaced it with a mobile phone or tablet. I think that also dropped the level of success..."

Discussion and Conclusion

This study was carried out to identify factors affecting the SSPS achievement of the city of Adiyaman. As a result of the analyses performed, the factors that influence Adiyaman's SSPS achievement were determined as the Coefficient Problem, Continuous Education, Training Centers, Teachers, the Exam System, Socio-economic Structure, Student Profile and the Impact of Technology. However, it can be said that this list is not conclusive. Especially when Graph 1 and 2 are analyzed, different factors can be observed, as well. For instance, difficulty of the questions of the exam can also be considered a factor. Moreover, it is thought that the fact that the number of distance education graduates is higher in Adiyaman compared to other cities and that the number of candidates taking the exam in 2013 has increased since 1997-1998 might be other factors affecting SSPS achievement.

ÖSYS Başarısını Etkileyen Faktörler: Adıyaman İli Örneği*

Ramazan Gürbüz^{1**}, Emrullah Erdem², Ali Temurtaş³, Aygen Koç⁴

^{1,2,3,4}Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalı, Türkiye

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihi:
Alındı 05.05.2015
Düzeltilmiş hali
alındı 19.06.2015
Kabul edildi
25.06.2015
Çevrimiçi yayınlandı
10.07.2015

ÖZET

Adıyaman'da sanayinin gelişmeye başlaması ve gelişen ulaşım ve iletişim imkânlarıyla beraber genç nüfusun, özellikle 1990'lı yılların başından itibaren daha ileri düzeyde eğitim alma eğiliminde olduğu söylenebilir. Nitekim, Türkiye genelinde ve Adıyaman özelinde Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS)' ne başvuran aday sayısı her geçen yıl artmaktadır. Ancak sınava giren aday sayısının artmasıyla birlikte ÖSYS başarısını etkileyen faktörler bir merak konusu olmaya başlamıştır. Bu çalışmanın amacı, Adıyaman ilinin ÖSYS başarısını etkileyen faktörleri belirlemektir. Çalışma grubunu, Adıyaman ilinde yaşayan, Adıyaman'ın eğitim geçmişini bilen ve bu konuda uzman olduğu düşünülen 10 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu vasıtasıyla elde edilmiştir. Elde edilen verilerin içerik analizi yapılarak, verilerden kodlar ve kodlardan kategoriler oluşturulmuştur. Yapılan analizler sonucunda, ÖSYS başarısını etkileyen faktörlerin; Katsayı Sorunu, Kesintisiz Eğitim, Dershaneler, Öğretmenler, Sınav Sistemi, Sosyo-Ekonomik Yapı, Öğrenci Profili ve Teknolojinin Etkisi olduğu tespit edilmiştir. © 2015 AUJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:

ÖSYS başarısı, Adıyaman, 1993-2012 yılları arası, sınav sistemleri

Giriş

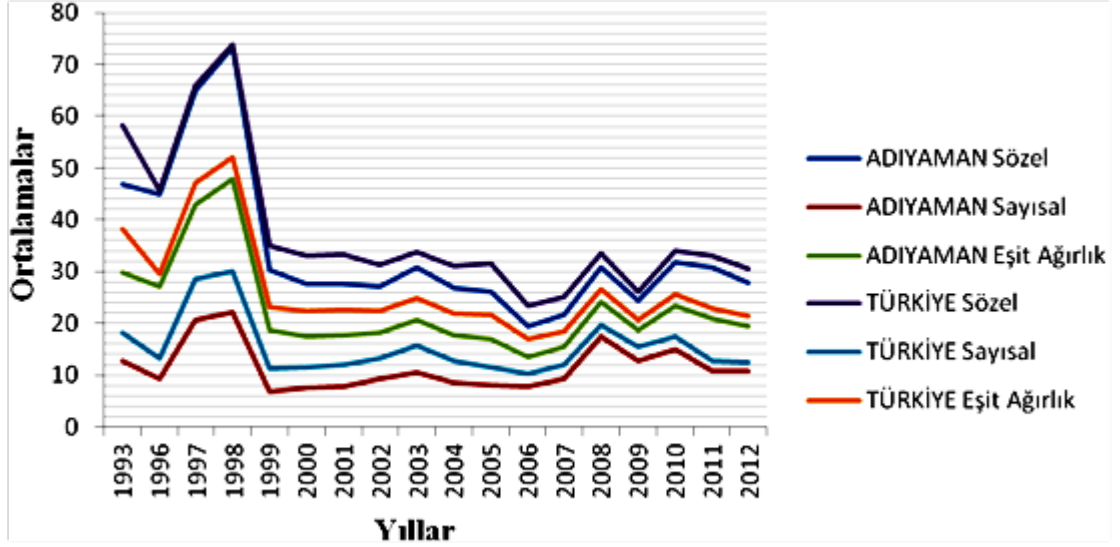
21. yüzyılda eğitimli işgücünün öneminin artmasıyla birlikte, Türkiye'de yükseköğrenim talebi hızla artmıştır. Ülkemizde yükseköğretime geçişte arzın talebi karşılayamaması, öğrencilerin bir eleme sınavına tabi tutulmasını gerektirmiştir. 20. yüzyılın ortalarına kadar Türkiye'de pek çok fakülte az sayıdaki lise mezunlarını sınavsız olarak kabul etmiştir. Ancak lise mezunu öğrenci sayısının artmasıyla, mevcut fakülte kontenjanları yükseköğrenime olan talebi karşılayamaz hale gelmiştir. Özellikle 1970'li yıllardan sonra, ortaöğretimle yükseköğrenim arasında öğrenci arz-talep dengesizliği yaşanmaya başlanmıştır. Üniversiteye yerleşememiş öğrenci sayısı 1971 yılında 12.550 iken, bu sayı 1995 yılında 392.712'ye (Köse, 1999), 2013 yılında

* Bu çalışma, Adıyaman Üniversitesi Bilim, Kültür ve Sanat Sempozyumu-I'de bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu yazarın adresi: Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalı, Adıyaman e-posta: rgurbuz@outlook.com

ise 1.046.766'ya yükselmiştir (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), 2014a). Üniversiteye girmek isteyen öğrenci sayısının artmasıyla birlikte bir süre (1974 yılına kadar) üniversitelere, öğrencilerini özel giriş sınavlarıyla seçme yetkisi verilmiştir. Ancak 1974 yılında Üniversitelerarası Kurul, üniversiteye giriş sınavlarının tek merkezden yapılması kararı alarak Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezini (ÜSYM) kurmuş ve bu sistem zaman zaman değişikliklere uğrasa da günümüzde hala uygulanmaktadır (ÖSYM, 2014b).

Sanayinin gelişmesiyle birlikte genç bireylerden beklenen nitelikler de değişmiştir. Hatta günümüzde bu niteliklerin daha hızlı değişmesi, bireylerin kendilerini sürekli olarak güncellemelerini bir zorunluluk haline getirmiştir. Bireylerden beklenen niteliklerin artmasıyla birlikte bir standardın getirilmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu standardın Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)'ne bırakılmasıyla genç bireyler, ÖSYM'nin gerçekleştirdiği sınavlardan aldıkları puanlara bağlı olarak meslek gruplarına yerleştirilmişlerdir. Bu durum ÖSYM sınavlarına talebi arttırmıştır. Nitekim 2013 yılında 1.851.326 aday Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS)'na girmek için ÖSYM'ye başvuru yapmıştır. Yapılan yerleştirme sonuçlarına göre 2013 yılında devlet ve vakıf üniversiteleri ile diğer ülkelerdeki üniversiteler dahil toplam 672.417 aday yükseköğretim programlarına yerleşmiştir. Bu sayısal bilgilere bakıldığında, 2013 yılında ÖSYM'ye başvuran adayların yaklaşık üçte biri yükseköğretim programlarına yerleşebilmiştir. En son 2014 yılında 2.007.659 kişi YGS'ye başvuru yapmıştır (ÖSYM, 2014a). Bu rakamlar, Türkiye'de her geçen yıl sınava giren adayların daha fazla adayla yarışacaklarını göstermektedir. Artan talep sınavda başarılı olmayı ön plana çıkarmıştır. Ancak başarıyı etkileyen faktörlerin (Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı, Okul Başarısı, Sınav Sistemindeki Değişiklik, Kesintisiz Eğitim, Öğretmen ve v.s.) zaman zaman değişmesi sınav başarı grafiğini istikrarsızlaştırmıştır (<http://osym.gov.tr/belge/1-4128/ogrenci-secme-ve-yerlestirme-sistemi-osys.html>) (Bakınız Grafik 1).

Grafik 1. Türkiye ve Adiyaman'ın ÖSYS Ortalamalarının (1993-2012 Yılları Arası) Karşılaştırılması

ÖSYM tarafından yapılan sınav sonuçları incelendiğinde, Adiyaman ilinin 1993-2012 yılları arasındaki ÖSYS başarı grafiğinin Türkiye ortalamasıyla paralellik göstermesine rağmen, yıllara göre istikrarsız olduğu söylenebilir (Bakınız Grafik 1). Adiyaman ili Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almakta olup, 2012 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre nüfusu 595.261 kişidir. Bu nüfusun yaklaşık %60'ı il ve ilçe merkezlerinde, %40'lık bölümü ise köy ve beldelerde yaşamaktadır (<http://adiyaman.gov.tr/AdiyamanIlimiz.aspx?GrupId=9>). Tarihte birçok eski uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Adiyaman'ın başlıca geçim kaynağı tarım (eskiden özellikle tütün), hayvancılık ve petrol ürünleridir. Sanayinin gelişmeye başlaması ve gelişen ulaşım ve iletişim imkânlarıyla beraber genç nüfusun, özellikle 1990'lı yılların başından itibaren, daha ileri düzeyde eğitim alma eğiliminde olduğu söylenebilir. Nitekim, Türkiye genelinde ve Adiyaman özelinde ÖSYS'ye giren aday sayısının her geçen yıl arttığı söylenebilir (Bakınız www.osym.gov.tr). Ancak sınava giren aday sayısının artmasıyla birlikte ÖSYS başarısını etkileyen faktörler bir merak konusu olmaya başlamıştır.

Literatür incelendiğinde geçmiş yıllarda farklı isimlerle anılan, günümüzde ise ÖSYS adı altında gerçekleştirilen üniversiteye giriş sınavlarındaki başarıyı etkileyen faktörler hakkında yapılan çalışmalara rastlamak mümkündür. Örneğin Akbaba-Altun ve Çakan (2008), 2004 yılında gerçekleştirilen ortaöğretime geçiş sınavı (LGS) ile üniversite giriş sınavında (ÖSS) başarılı olan illerle ilgili yaptıkları çalışmayla eğitim

yöneticilerinin bakış açısından öğrencilerin sınavlardaki başarılarına etki eden faktörleri belirlemeye çalışmışlardır. Çalışma sonunda, öğrencilerin sınav başarısını etkileyen faktörler fiziki altyapı, okul öncesi eğitimde okullaşma, Milli Eğitim Müdürlükleri ile işbirliği, il genelinde yapılan deneme sınavları, okuldaki eğitime verilen destek ve personel niteliği olarak belirlenmiştir. Diğer bir çalışmada ise Güneş, Çakmak, Yeşilyurt ve Tuzcu (2012), 2006 yılı verilerini kullanarak illerin ÖSYS başarılarına etki eden en önemli değişkenleri kamu eğitim harcamaları ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı olarak belirlemişlerdir. Mevcut çalışmada ise, Adiyaman ilinin ÖSYS başarısını etkileyen faktörler incelenerek, çeşitli öneriler sunulmuştur.

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırmada, yapılan görüşmelerden ortaya çıkan kavramlar, anlamlar ve ilişkiler derinlemesine incelendiğinden çalışma niteldir. Adiyaman özelinde yürütüldüğünden araştırma deseni durum çalışmasıdır. Durum çalışması, çok özel bir konu ya da durum üzerinde derinlemesine inceleme yapma fırsatı vermektedir (Yin, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Adiyaman ilinde yaşayan, Adiyaman'ın eğitim geçmişini bilen ve bu konuda uzman olduğu düşünülen 10 (Müfettiş, Okul Müdürü, Psikolojik Danışman, Öğretmen, Veli) kişi oluşturmaktadır. Katılımcılar belirlenirken çalışmaya katılmak için gönüllü olmaları ve Adiyaman'da en az 10 yıl görev yapmış olmaları esas alınmıştır. Ayrıca katılımcıların Adiyaman ilinin eğitim-öğretimi hakkında fikir sahibi olmalarına özen gösterilmiştir. Çalışma grubundaki kişilerin kimliklerini gizli tutmak amacıyla; müfettişe M, okul müdürlerine O₁, O₂, O₃, psikolojik danışmana P, öğretmenlere Ö₁, Ö₂, Ö₃ ve velilere V₁, V₂ şeklinde kodlar verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak, Adiyaman ilinde ÖSYS başarısını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun kapsam geçerliliği için alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmaya katılmayan üç kişi ile ön görüşme yapılarak görüşme formundaki soruların anlaşılır olup olmadığı kontrol edilmiş ve görüşme sorularının bazı ifadelerinde

düzeltilmeler yapılmıştır. Görüşme formunda “Adıyaman ilinin ÖSYS başarısı hakkında ne düşünüyorsunuz?”, “Adıyaman ilinin ÖSYS başarısını etkileyen faktörler nelerdir?” şeklinde sorular yer almaktadır. Esas görüşmeleri yapmaya başlamadan önce katılımcılarla ön görüşmeler yapılmış, çalışmanın amacı ve önemi açıklanmıştır. Görüşme formu katılımcıya verilerek görüşme öncesinde çeşitli sondalarla zenginleştirilen soruları incelemesine fırsat verilmiştir. Her bir katılımcıyla yapılan görüşmeler ortalama 50-60 dakika sürmüştür. Görüşme sürecinde veriler, ses kayıt cihazı kullanılarak ve araştırmacılar tarafından notlar alınarak kayıt altına alınmıştır. Daha sonra kayıtlar yazılı doküman haline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilerin analizi için öncelikle bireylerin fikir birliğine vardığı veya varamadığı noktaların tespit edilmesi ve birbirleriyle ilişkili olan ifadelerin aynı grup altında toplanması gerektiği belirtilmektedir (Yin, 2011). Bu amaçla, elde edilen veriler incelenmiş ve araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutları saptanmaya çalışılmıştır. Ortaya çıkan anlama göre veya verilerden yola çıkarak kodlar oluşturulmuştur. Verilerin tümevarımcı bir analize tabi tutulması sonucu oluşan kodların ya da kavramların ortak yönleri daha üst düzey olan kategorilere dönüştürülmüştür. Elde edilen veriler bu süreçlerden geçirilerek sekiz kategori (Katsayı Sorunu, Kesintisiz Eğitim, Dershaneler, Öğretmenler, Sınav Sistemi, Sosyo-Ekonomik Yapı, Öğrenci Profili, Teknolojinin Etkisi) oluşturulmuştur. Kodlama güvenilirliğini sağlamak için Miles ve Huberman (1994)'in güvenilirlik formülünden (güvenirlik=görüş birliği/(görüş birliği+görüş ayrılığı) yararlanılmıştır. İki araştırmacının birbirinden bağımsız bir şekilde yaptığı kodlamanın %85 oranında tutarlılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca görüşmelerin bulgu olarak verilmesi aşamasında, bireylerin düşünceleri olduğu gibi yansıtılarak çalışmanın güvenilirliği arttırılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, araştırmada kategorilerle doğrudan ilişkisi olan katılımcı görüşleri farklı yazı tipiyle okuyucuya sunulmuştur.

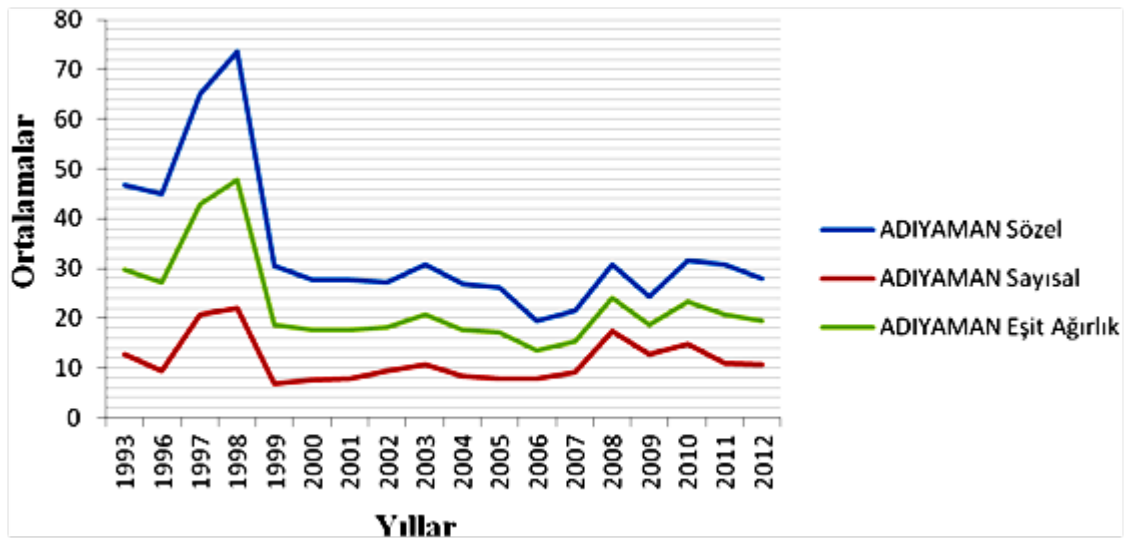
Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, yapılan görüşme verilerinin çözümlenmesi sonucunda ulaşılan kategoriler ve bu kategorilere ilişkin katılımcı cevapları sunulmuştur. Elde edilen kategorilere göre, Adıyaman ilinde ÖSYS başarısını etkileyen faktörler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Adiyaman ilinde ÖSYS başarısını etkileyen faktörler

a) Katsayı Sorunu	e) Sınav Sistemi
b) Kesintisiz Eğitim	f) Sosyo-Ekonomik Yapı
c) Dershaneler	g) Öğrenci Profili
d) Öğretmenler	h) Teknolojinin Etkisi

Grafik 2. Adiyaman'ın ÖSYS Ortalamalarının (1993-2012 Yılları Arası) Karşılaştırılması

Katsayı Sorunu

Katılımcılar, üniversiteye girişte uygulanan farklı katsayı uygulamalarının öğrencilerin ÖSYS başarılarını olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Grafik 2 incelendiğinde 1999'daki sert düşüşün sebebinin farklı katsayı uygulamasından kaynaklandığı söylenebilir. Katılımcıların bu yöndeki görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Ö₁: "... 1998-1999'larda sınav sisteminde bir değişiklik oldu malumunuz Türkiye'de. Bu sistem değişikliği sadece Adiyaman'ı değil, birçok ili etkiledi. Biz 1996'da sınava girdiğimizde çok iyi bir başarı düzeyi vardı Adiyaman'da. Sanırım 1997-1998 (Grafik 1 ve 2 incelenebilir)'de TS (Türkçe-Sosyal) ortalamasında Türkiye birinciliği vardı Adiyaman'ın. Ancak özellikle meslek liselilerin maruz kaldıkları katsayı uygulamasıyla

birlikte Adıyaman'da başarıda ciddi düşüşler yaşandı. Ben buna bağlıyorum..."

Ö2: "... Birçok faktör etkili olmakla birlikte, eğitim sistemi değişince ve katsayı engeli ortaya çıkınca Adıyaman'ın ÖSYS başarısı olumsuz etkilendi. Katsayı probleminden dolayı İmam Hatip Liselerine kayıtlar çok düştü. Bu okuldaki öğrenciler genel olarak sözelciydi. Bu durum Adıyaman'ın sözelde başarılı olmasını sağladı. Katsayı faktörü, öğrencilerin İmam Hatip Lisesi tercihlerini yok denecek düzeyde azalttığından genel liselerde sınıf mevcutları 90'lara kadar çıktı..."

O2: "... 99'da, katsayı uygulaması başladığında, imam hatip lisesinde okuyan öğrenciler istedikleri bölümlere giremediler. Örneğin, tıp fakültesine yerleşebilecek kadar puan alan bir öğrencim fen bilgisi öğretmenliğine gitmek zorunda kaldı. Ticaret meslek lisesinden ve endüstri meslek lisesinden mezun olan öğrencilerde üniversiteye girme kaygısı çok yoktu ama imam hatip lisesi öğrencilerinde aşırı derecede vardı..."

Kesintisiz Eğitim

Katılımcılar, genel olarak yeterli alt yapı hazırlanmadan kesintisiz eğitime geçilmesinin öğrencilerin ÖSYS başarısını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. 1997'de kesintisiz eğitime geçildikten sonra bu sistemle liseden mezun olan öğrencilerin 2003-2004'ten itibaren sınava girdikleri ve başarıyı düşürdükleri söylenebilir (Bakınız Grafik 1 ve 2). Bu yöndeki bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

M: "... Temel eğitim dediğimiz 8 yıllık kesintisiz eğitimin başlaması ve bunun akabinde orta öğretimin de zorunlu hale gelmesi yani eğitimin 12 yıla çıkarılması sonrasında okuyan öğrenci sayısı arttı. Bu da üniversite sınavına başvuran aday sayısını arttırdı. Eskiden böyle miydi? Çoğu kişi genç yaşta zanaatkarlık, esnafılık, çiftçilikle uğraşırdı. Şimdi herkes 12 yıl boyunca okumak zorunda. 12 yıl boyunca sadece okula giden kişi diğer meslekleri yapamıyor haliyle..."

O2: "... Liselerin 4 yıl olması ve zorunlu hale getirilmesi bütün Türkiye'yi bağlamaktadır. Ama Adıyaman'ın bu liselerin 4 yıla çıkarılmasından

sonra eksik kaldığı bir yönü var. O da mesleki okulların sayısının arttırılmaması. Adiyaman'da 2-3 yıl öncesine kadar 1 tane kız meslek, 1 tane endüstri meslek lisesi vardı ve hala 1 tane ticaret meslek lisesi var. Halbuki bu okulların sınavsız geçiş dâhil olmak üzere sınavla yerleşebilecekleri birçok bölüm var...”

O₃: “... Daha önce ilkokul ve ortaokul şu anki gibi bağımsızken, 1997'de birbirine bağlı hale getirildi. Yani, ilkokul diploması iptal edildi. O dönemde Adiyaman fiziki olarak yeterli değildi. Yani altyapı çok yetersizdi. Doğrudan birleştirildi bu okullar. O zaman Anadolu liselerinin ortaokulu vardı, imam hatip lisesinin ortaokulu vardı, diğer bazı meslek liselerinin ortaokulu vardı. Bu öğrenciler doğrudan ilköğretime aktarıldı. Aktarılınca, sadece ilkokula hizmet veren okullar sekiz yıllık eğitim yapmaya başladılar. Böyle olunca, kontrol edilemeyen ciddi bir kalabalık oluştu okullarda. Liselere öğrenci sağlayan ilköğretim okullarından çok sağlıklı öğrenci gelmedi. Yani altyapısı iyi olan, başarılı öğrenci sayısı çok düştü...”

Dershaneler

Katılımcılar, dershaneciliğin ve dolayısıyla dersane öğretmenlerinin eskiye nazaran öğrencilerin ÖSYS başarısı açısından daha az etkili olduklarını belirtmişlerdir. Adiyaman'da dersanelerin çoğalması ve dershanecilik mantığının değişmesinin öğrencilerin sınav performansını etkilediği söylenebilir. Bu yöndeki bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö₁: “... 1995 yılında dershaneye gittim. X dershanesine gittim. Güneydoğunun ve Adiyaman'ın en iyi Türkçecisi diye bilinen ...hoca Türkçe öğretmenimizdi. Dediği şey şuydu: Haftada bir gece evimde kalabiliyorum. 4 gece Adiyaman'da, 2 gece başka ildeki dershanede, 1 gece de istirahat. Gece dershanede yatıyorum. Çok aranan bir hocaydı. O dönemki dersanelerin öğretmen algısı şuydu: filan branşın en iyi öğretmeni bizde! Bu öğretmenler Milli Eğitim'de çalışmazlardı. O dönemde dershanede çalışan öğretmen hakikaten iyi öğretmendi ama günümüzdeki dersanelerin öğretmen politikası genelde taşeron çalıştırma mantığıyla, düşük ücretlerle derse göndermek ve bu öğretmenlerin bir çoğu formasyon almamış ve sınıf deneyimleri yok...”

P: "... Dershanecilik Adıyaman'da bir problem. Türkiye'nin en ucuz dershanesi Adıyaman'da. Çünkü mezun olan fen edebiyat mezunları çok düşük ücretlerle öğretmen yeterliklerine bakılmadan çalıştırılıyor. Formasyon alınıp alınmadığına da bakılmıyor. Bu da dershane başarısını direkt etkileyince bunun sonucunda öğrenci başarısı olumsuz yönde etkileniyor..."

Ö₂: "... Eskiden Milli Eğitim'in iyi öğretmenleri 3-4 kat maaş karşılığında dershanede çalışmalarını için istifa ederlerdi. Son 10 yıldır dershanelere aynı ücretlerle öğrenci alındı. Bundan dolayı da dershaneciler iyi para kazanmadan bu işi yaptılar. Adıyaman'ın iyi olduğu dönemlerde dershanelerde iyi öğretmenlerle eğitim veriliyordu. Fakat sonradan bu ekonomik sebeplerle düşüş yaşandı ve dershaneler daha kalitesiz eğitim vermeye başladı..."

Ö₃: "... Dershanelerde öğretmen kalitesinin eski dönemlerden daha kötü olduğunu söyleyebilirim. Dershanelerde öğretmenler nicelik olarak arttı ama niteliklerinin aynı şekilde arttığı kanaatinde değilim. Kaynaklar, ders araç gereçleri, imkânlar geçmişe göre iyi olabilir ama bunların eğitimde öğretmen kadar çok temel faktör olduğu kanaatinde değilim. Yani dershanelerde eski öğretmenler yok artık ..."

Öğretmenler

Katılımcılar, öğrenci başarısında öğretmenin önemli rol oynadığını ve son zamanlarda çeşitli nedenlerden dolayı öğretmenlerin özverili çalışmadıklarını ve bunun da başarıyı etkilediğini dile getirmişlerdir. Bu yöndeki bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

O₂: "... Öğretmen faktörü çok etkili bu noktada. Çünkü işi esas yapacak olan öğretmen. Eğitim yöneticilerine düşen eğitimi planlamak ve programlamak, öğrenciyi yönlendirecek olan, öğrenciyi akademik olarak donatacak olan öğretmendir. Şimdilerde daha donanımlı, bilgisayar teknolojilerine hakim öğretmenler var ancak eskiden öğretmen niye daha çok etkiliydi? Çünkü eski öğretmenler her açıdan daha özveriliydi. Bu özveriyi tekrar getirebilirsek daha verimli öğretmenlere sahip oluruz..."

Ö₁: "... Adıyaman öğrenci başına düşen öğretmen sayısı bakımından eskiden çok vahim bir durumdaydı. Ancak son yıllarda Adıyaman'a gelen öğretmen sayısı arttı. Ama buna rağmen başarı değişmedi, belki de düştü. Öğretmen sayısının artmasının her zaman başarıyı getireceğini söyleyemeyiz. Önemli olan başarılı, istekli ve kendini sürekli güncelleyen dinamik öğretmenlerin olmasıdır. Bu ise ancak öğretmenlerin ekonomik olarak kendini rahat hissetmesi ve toplum gözünde öğretmene eski değerinin verilmesiyle mümkün olacaktır..."

Ö₃: "... Başarısızlığın yaşanmasında öğretmen faktörünün en başta olduğunu düşünüyorum. Çünkü öğretmen profilimiz çok değişti. Her ilde bir üniversite açılınca öğretmen adayları yeterlik anlamında iyi duruma gelemediler. Bu durum, yeterli olmadan mezun olan ve görev yapan öğretmenleri sisteme dahil etti. Böylece ..."

P: "... Başarısızlıkta önemli bir faktör ise öğretmendir. Bana göre Adıyaman'a genelde kıdemli öğretmen gelmiyor. Stajyer öğretmen atanıyor ve bu öğretmenler de 2-3 yıl dolunca kaçıyor. Adıyaman bir tür deneme tahtası olmuş. Adıyaman'da öğretmen pişiyor, olgunlaşıyor ama verimli olacağı dönemlerde Adıyaman'da kalmıyor. Tecrübeli öğretmen gidince de öğrencinin başarısı olumsuz etkileniyor..."

Sınav Sistemi

Katılımcılar, sınav sisteminin ve sınav sorularının içeriklerinin zaman zaman değişmesinin öğrencilerin başarısını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Grafik 1 ve 2 incelendiğinde, bazı yıllar sert düşüşlerin olmasının en önemli sebebinin sınav sistemi değişikliği olduğu çıkarılabilir. Örneğin, 1999 yılında sınavın tek aşamada ve 2006 yılında iki aşamada gerçekleştirilmesinin sınav sonucunu doğrudan etkilediği söylenebilir. Ayrıca sınav sorularının zorluk indeksi de sınav sonuçlarını etkilemektedir. Bu yöndeki bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö₁: "... Mevcut sınav sisteminin eski sınav sistemlerine göre daha zor olduğu fikrindeyim. Sınav zorlaştı. Testlerin ayrıştırılması, ileri düzeyde detaylı sorular sorulması. YGS eski ÖSS düzeyinde, çok farklı bir şey yok. Ama LYS açısından düşündüğümüzde daha çok bilgi ve detay isteniyor. Yani soruların zorluk derecesinin arttığını görebiliyoruz..."

Ö₂: “... Sınavı yapan ÖSYM, sınav içeriklerini bazı yıllar değiştiriyor. Bu değişiklikler Milli Eğitimle birlikte yapılmadığı için her defasında biz şaşkınlığa uğruyoruz. Sınav sistemi değişiyorsa da planlanırken eğitimcilerin de işin içinde olması gerekir diye düşünüyorum. Sonuçta sınava maruz kalan Milli Eğitime bağlı okullarda okuyan öğrenciler...”

Ö₂: “... Birçok faktör etkili olmakla birlikte, eğitim sistemi değişince ve katsayı engeli ortaya çıkınca Adıyaman’ın ÖSYS başarısı olumsuz etkilendi...”

Sosyo-Ekonomik Yapı

Katılımcıların bir kısmı ailelerin sosyal ve ekonomik durumlarının yetersiz olmasının başarıyı olumsuz etkilediğini düşünürken, bazıları da tam aksini iddia etmişlerdir. Bu yöndeki bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö₁: “... Mesleklerin iş bulma durumu çok etkili. Ekonomik yönden zayıf olan Adıyaman’ın öğrencileri sadece okumayı bir iş kapısı olarak görüyor. Ben herhangi bir meslekte kendimi geliştireyim herhangi bir alanda uzmanlığım olsun düşünülüyor. Bu durum tercih noktasında yerleştirmedeki başarıyı düşürüyor...”

M: “... Adıyaman’da halkın ekonomik düzeyinin kötü olması okulda devam sorununu beraberinde getiriyor. Okullar genelde Eylül ayının 2. Haftası açılıyor. Ekim ayına kadar hatta ekimin ortalarına kadar ilkokullarda bu süre daha da uzundur, öğrenci okula gelmemektedir. Aynı durum Haziran ayında okullar kapanmadan mevsimlik işçi olarak gitme döneminde de gerçekleşiyor. Sebebi mevsimlik işçi olarak çalışmalarındır. Bu da tabii ki başarıyı olumsuz etkilemektedir...”

V₁: “... Maddi durum etkilidir. Mesela eskiden tütün özellikle kırsalda yaşayan Adıyaman halkı için önemli bir geçim kaynağıydı. Türkiye’de 10 yıl önce tütüne kota getirildi. Bu da Adıyaman’da çiftçinin gelirini düşürdü. Köyden kente aşırı bir göç oldu. Adıyaman nüfusu merkezde çok arttı. Veliler öğrencilerini okutacak, dershaneye gönderecek parayı bulamadı. Öğrenciler de okuyamayıp mevsimlik işçi, sanayide ya da fabrikalarda çalışmaya başladılar...”

O₂: "... Zaman zaman öğrencilere aileleriyle ilgili sorular sorarım. Kaç kardeşsiniz?, en azı 5 kardeş. Peki ne iş yaparsınız? Tarım işçisi bunlar. Şu anda ne iş yapıyorsun?, "Hiç, geziyoruz". Babanız sizin eğitinizle ilgilenmiyor mu?, "Yoo, babam kahveye gidiyor, gece 11-12'de gidiyoruz eve" falan. Şimdi, böyle bir aileden ne başarı bekleyebilirsiniz?..."

P: "... Toplumda sosyal imkanlar arttırıldı. Örneğin yeşil kart, işsizlik maaşı bir sosyal imkan, sosyal yardımlar bir sosyal imkan. Bu durum kişiyi hazırcılığa, kaygısız olmasına yol açıyor. Bir de toplumda geleceğe yönelik motivasyon azalmış durumda. Emekle bir şey elde edileceğine ilişkin inanç zayıf. Bu zayıflık, insanların çaba göstermesini engelliyor. Bunu her yere yorumlayabilirsiniz. Bu durum başarıyı kesinlikle olumsuz etkiledi..."

Öğrenci Profili

Katılımcılar, öğrencilerin eskiye oranla daha sorumsuz davrandıklarını ve geleceğe dair planlamalar yapmadıkları için başarısız olduklarını ifade etmişlerdir. Bu yöndeki bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

P: "... Adiyaman'daki öğrenciler başka illerdeki okulları tercih ediyorlar. İyi öğrenciler bu okulları tercih edince Adiyaman'ın başarılı çocukları oraya gidiyor ve oradaki ilin başarısına katkı yapıyor. Örneğin, geçen yıl Gaziantep birincisi Adiyamanlı bir çocuktü. Eğer bu çocuk Adiyaman'da kalabilse bu ilin başarısına katkı yapacaktı. Ancak bu öğrenciyi burada tutacak sağlayıcılar yok. Böyle olunca da il bazında başarı düşüyor..."

Ö₁: "... Bence öğrencilerimiz ailelerinin gösterdikleri fedakârlıkları sömürüyorlar. Belki de ailelerin sağladıkları imkânların verdiği rahatlık bu başarısızlığı tetikliyor. İmkânsızlıktan kaynaklanan bir başarısızlık yok şu zamanda. Tamam, Adiyaman fakir bir şehir olabilir. Ama bugün Kilis, Bitlis son sınavlarda isim yapmış şehirler. ÖSYS'de başarılı olmuş şehirler. Onlar da..."

O₂: "... Öğrencinin kendisinin bu başarısızlıkta rolü var. Çünkü eskiye göre öğrenci profili çok değişti. Eskiden öğrenciler ailelerin verdiği desteğin karşılığını vermek için çok çaba gösterirlerdi. ÖSS'de başarılı

olup, üniversiteye gitmeyi bir zorunluluk bilirdiler. Yani bir ahde vefa vardı o dönem öğrencilerinde. Ama şimdilerde ise...”

V₂: “... Nerde bizim zamanımızdaki öğrencilik. Okumak için bin dereden su getirirdik. Çok isterdik okumayı. Çok zor şartlar altında olsak da. Şimdiki öğrencilere bakıyorum da bırakın okumayı ne için yaşadıklarını ve gelecekte ne yapacaklarını bile bilmiyorlar. Başarı beklemiyorum böyle öğrencilerden ...”

Teknolojinin Etkisi

Katılımcılar, teknolojinin gelişmesiyle birlikte öğretmenin öğrenme sürecinde pasif hale geldiğini ve başarının düşmesinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yöndeki bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

O₁: “... Eskiden öğrencileri etkileyici öğretmenden başka unsur yoktu. Şimdi bilgisayar, internet var. Yani öğretmenin yerine geçen birçok alternatif var. Çocuk öğretmenden öğrenmediği bir bilgiye internetteki kaynaklardan ulaşabiliyor. Eskiden öğretmenimiz ne öğretiyorsa o kadarını öğreniyorduk. Şimdiki öğrenciler internetten bakıp istedikleri bilgiye rahatlıkla ulaşmaktadır. Yani teknolojinin ilerlemesi öğretmeni etkisizleştirdi, bilgisayar teknolojileri kullanılmasın demiyorum ama ...”

Ö₁: “... Hepimizin hayatında teknolojinin yeri çok hızlı bir şekilde artmaya başladı. Bu yeni nesle de yansdı. Önceleri sadece televizyon gibi bir illet çocuklara musallat iken günümüzde artık internet ve bunun beraberinde oyun, sosyal ağlar... Bunlar çocukları kitaptan uzaklaştırdı. Artık yeni nesil kitabı elinden bırakıp, telefonu tableti eline alan nesil haline geldi. Bunun da başarıyı düşürdüğünü düşünüyorum...”

Ö₃: “... Öğrenci değişti, ilgisi de değişti. Öğrenci değiştikçe, internetle ilgilendikçe sanki okuldaki hava da değişti. Bilgisayar, çok hızlı bir değişim oldu. Bunun neticesinde öğretmen ile öğrenci arasında çağ farkı oluştu. Bunun sonucunda yasakları getirdik, öğrenciye fazla bilgi yüklemesine girdik. Hâlbuki bilgiye ulaşmanın bu kadar kolay olduğu bir zaman diliminde ders sayısını arttırarak öğrencileri sıktık. Öğrencilerin ilgilerini karşılayamayınca başarıya ulaşmada bu sıkıntı oluşturdu ve bize olumsuz yansdı ...”

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, Adiyaman ilinin ÖSYS başarısını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, ÖSYS başarısını etkileyen faktörlerin; Katsayı Sorunu, Kesintisiz Eğitim, Dershaneler, Öğretmenler, Sınav Sistemi, Sosyo-Ekonomik Yapı, Öğrenci Profili ve Teknolojinin Etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Katsayı Sorunu ve Sınav Sistemi'nin Adiyaman ilinin ÖSYS başarısının düşmesinde etkili olduğu ortaya konulmuştur. 1998 yılında YÖK tarafından Meslek liselerine uygulanmasına karar verilen katsayı sorunu, her ne kadar 2010 yılında alınan bir kararla kaldırılmış olsa da, bu durumun 1998-2010 yılları arasında Adiyaman ilinin ÖSYS başarısının düşüşünde rol oynadığı söylenebilir. Bu faktörün kısa süreli de olsa Meslek liselerinden üniversitelere yerleşen aday sayısını azalttığına literatürde de yer verilmiştir (Kenar, 2010). Katılımcıların dikkat çektikleri diğer bir nokta, üniversiteye giriş sınavlarının çok sık değişmesidir. Sınav sistemlerinin sık değişmesi öğrencilerin çalışma sistemini etkilemekte, yeni sınav sistemine adaptasyonlarını zorlaştırmakta ve başarısızlığa sebep olmaktadır. Sınav sisteminin değişmesi ve katsayı problemlerinin ortaya çıkması Ayrıl (2002)'in da çalışmasında belirttiği gibi mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından üniversiteye yerleşme oranında ciddi düşüşlere neden olmuştur.

Kesintisiz Eğitim, ÖSYS başarısının düşmesinde etkili olan bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Kesintisiz eğitimin 5 yıldan 8 yıla çıkarılmasıyla mesleki ve teknik eğitim veren ortaokullarının kapatılmasının bu liselere olan ilgiyi önemli ölçüde azalttığı belirtilmektedir (Kenar, 2010). Bu durumun da diğer liselere aşırı ilgi gösterilmesine ve dolayısıyla sınıf mevcudlarının kalabalık olmasına yol açtığı söylenebilir. Alt yapı hazırlıkları tamamlanmadan bu liselerde kalabalık sınıflarda eğitim-öğretim gerçekleştirilmesinin, bu yıllarda Adiyaman ilinin ÖSYS başarısının düşmesinde etkili olduğu düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında da sınıf mevcudunun öğrenci başarısını etkileyen faktörlerden biri olduğu ve sınıf mevcudunu azaltmanın başarıya önemli bir katkısının olduğu (Akbaba-Altun ve Çakan, 2008; Boozer ve Rouse, 2001; Hedges ve Stock, 1983; McGiverin, Gilman ve Tillitski, 1989) görülmektedir.

Dershane ve Öğretmen faktörlerinin de ÖSYS başarısının düşmesinde etkili olduğu belirlenmiştir. Tüm Türkiye’de olduğu gibi Adıyaman’da da dershaneler, günümüz eğitim problemlerinden biri haline gelmiştir. Dershanelerde Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının sıklıkla ve düşük ücretlerle çalıştırılmasının, Adıyaman ilinin ÖSYS başarısını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Öte yandan, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki Adıyaman iline atanan öğretmenlerin görev sürelerini bir an önce tamamlayıp ilden ayrılmak istemeleri öğretmen değişiminin sık yapılmasına yol açmaktadır. Bu durumun ise ilde tecrübeli öğretmenlerin azalmasına ve dolayısıyla Grafik 2’de görüldüğü gibi 1998-2000 yılları arasında ÖSYS başarısının düşmesine neden olduğu düşünülmektedir.

Sosyo-Ekonomik Yapı’nın ÖSYS başarısının düşmesinde etkili olan diğer bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Adıyaman ilinde sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması, insanları küçük yaşlardan itibaren çalışma hayatına girmeye zorlamaktadır. Çok nüfuslu ve düşük gelirli ailelerde yaşayan öğrencilerin, eğitim-öğretimin belli dönemlerinde çevre illerde mevsimlik işçi olarak çalıştıkları görülmektedir. Bu durumun öğrencinin eğitim-öğretim yaşantısını olumsuz etkilediği ve beraberinde başarısızlık getirdiği düşünülmektedir. Öte yandan, bazı katılımcılar sosyo-ekonomik yapının iyileşmesiyle birlikte öğrencilerin daha rahat davrandıklarını ve gelecek kaygısı taşımadıklarını ifade etmişlerdir. Bu çelişkiye rağmen, öğrencinin çalışma hayatına erken atılmak istemesinin, eğitim-öğretim hayatını arka plana atmasına ve dolayısıyla ÖSYS başarısının düşmesine yol açtığı söylenebilir.

Öğrenci Profili ve Teknoloji’nin ÖSYS başarısının düşmesinde etkili olan diğer faktörlerden olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, geçmiş yıllarda öğrencilerin daha sorumluluk sahibi olduklarını ve geleceğe dair planlamalar yaptıklarını ifade etmişlerdir. İlin eğitim-öğretim imkânlarının kısıtlı olması sebebiyle öğrencilerin geçmişte yakın çevredeki gelişmiş illerde eğitim-öğretimlerini sürdürmek istemelerinin de Adıyaman ilindeki ÖSYS başarısının düşmesinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenci profilinin zamanla değişmesiyle, eğitim-öğretim yaşantılarının da değiştiği ve son zamanlarda daha az sorumluluk taşıyan öğrencilerin bu durumlarının ÖSYS’ye de yansıdığı ve başarılarının düşmesinde rol oynadığı söylenebilir. Bunların yanı sıra, teknolojinin gelişmesiyle birlikte öğretmenin öğrenme sürecinde pasif hale geldiği ve başarının düşmesine yol açtığı belirtilmiştir. Aşırı internet kullanımı, bilgisayar

oyunları ve son zamanlarda yaygınlaşan sosyal ağların bu anlamda etkili olduğu söylenebilir.

ÖSYS başarısını etkileyen faktörlerin sadece bunlardan ibaret olmadığı söylenebilir. Özellikle Grafik 1 ve 2 incelendiğinde de farklı faktörlerin olduğu gözlemlenebilmektedir. Örneğin, gerçekleştirilen sınav sorularının zor olmasının da bir faktör olduğu söylenebilir. Ayrıca 2013 yılında sınava giren aday sayısının 1997-1998 yıllarında sınava giren aday sayısına oranla artmış olmasının ÖSYS başarısını etkileyen diğer faktörler olabileceği düşünülmektedir. Bunların yanı sıra öğrenci başarısını etkileyen bir diğer faktörün de öğretmen yeterliği olduğu söylenebilir. Literatürde, öğretmen yeterliği faktörünün öğrenci başarısında önemli rol oynadığını belirten çalışmalara rastlamak mümkündür (Çakan, 2004; Demir ve Bozkurt, 2011; Dursun ve Dede; 2004; Erdem ve Soylu, 2013; Erdem, Gökkurt, Şahin, Başbüyük ve Soylu, 2015; Gürbüz, Erdem ve Gülburnu, 2013; Hacıömeroğlu ve Şahin, 2011; Rosenholtz, 1985).

Eğitim-öğretimle ilgili tüm kurum ve kuruluşlar bir araya getirilerek Adıyaman ilinin ÖSYS sonuçları tüm detaylarıyla değerlendirilebilir. Örneğin, Adıyaman Üniversitesi ve Adıyaman il Milli Eğitim Müdürlüğü'nün işbirliğiyle çeşitli komisyonlar oluşturulabilir ve atölye çalışmalarına başlanabilir. Bu süreçte ortaya çıkan ürünler düzenlenen çalıştaylarla tüm kamuoyuyla paylaşılabilir. Ayrıca, okulların rehber öğretmenleri tarafından verilecek seminerlerle öğrencilerde eğitim gelecekleri açısından bilinç oluşturmaya yönelik sağlıklı adımlar atılabilir. İleride, Adıyaman ilinin ÖSYS başarısının nasıl artırılacağı konusunda kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilebilir. Öte yandan, mevcut araştırma verilerinde ortaya çıkmamasına rağmen, 4+4+4 eğitim sisteminin ÖSYS başarısı üzerindeki etkisi araştırılabilir. Adıyaman ilinin ÖSYS başarısını etkileyen bu faktörlerden bazılarının, Türkiye geneli için de geçerli olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, mevcut çalışmanın kapsamı Adıyaman ili ile sınırlı olup, benzer çalışmalar farklı iller veya Türkiye geneli için tekrarlanabilir.

Kaynaklar

Akbaba-Altun, S. & Çakan, M. (2008). Öğrencilerin sınav başarılarına etki eden faktörler: LGS/ÖSS sınavlarındaki başarılı iller örneği. *İlköğretim Online*, 7(1), 157-173.

- Ayral, M. (2002). 1999 ÖSS' de uygulanmaya başlanan üniversiteye girişteki yeni sınav sisteminin mesleki ve teknik ortaöğretime etkileri. *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 30, 153-182.
- Boozer, M. & Rouse, C. (2001). Intraschool Variation in class size: Patterns and implications. *Journal of Urban Economics*, 50(1), 163-189.
- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri: ilk ve ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 99-114.
- Demir, S. & Bozkurt, A. (2011). İlköğretim matematik öğretmenlerinin teknoloji entegrasyonundaki öğretmen yeterliklerine ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 10(3), 850-860.
- Dursun, Ş. & Dede Y. (2004). Öğrencilerin matematikte başarısını etkileyen faktörler: Matematik öğretmenlerinin görüşleri bakımından. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 217-230.
- Erdem, E. & Soylu, Y. (2013). Öğretmen adaylarının KPSS ve alan sınavına ilişkin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 223-236.
- Erdem, E., Gökkurt, B., Şahin, Ö., Başbüyük, K., & Soylu, Y. (2015). Examining prospective middle school mathematics teachers' modelling skills of multiplication and division in fractions. *Croatian Journal of Education*, 17(1), 11-36.
- Güneş, S., Görmüş, Ş., Yeşilyurt, F., & Tuzcu, G. (2012). ÖSYS başarısını etkileyen faktörlerin analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 71-81.
- Gürbüz, R., Erdem, E. & Gülburnu, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin matematik yeterliklerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(2), 255-272.
- Hacıömeroğlu, G. & Şahin, Ç. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının uygulama öğretmenleri hakkındaki özel alan yeterlikleri algısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 473-486.

Hedges, L. V. & Stock, W. (1983). The effects of class size: An examination of rival hypotheses. *American Educational Research Journal*, 20, 63-65.

<http://adiyaman.gov.tr/AdiyamanIlimiz.aspx?GrupId=9> adresinden Mart 2014 tarihinde ulaşılmıştır.

<http://osym.gov.tr/belge/1-4128/ogrenci-secme-ve-yerlestirme-sistemi-osys.html> adresinden Mart 2014 tarihinde ulaşılmıştır.

Kenar, N. (2010). Mesleki ve teknik eğitim sisteminin genel değerlendirmesi. <http://www.dengeotomasyon.com/TEKEGITIM.pdf> adresinden Mart 2015'te ulaşılmıştır.

Köse, M. R. (1999). Üniversiteye giriş ve liselerimiz. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 51-60.

McGiverin, J. & Gilman, C. & Tillitski, A. (1989). Meta-analysis of the relation between class size and achievement. *Elementary School Journal*, 90(1), 47-56.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: qualitative data analysis (2nd Editon)*. Thousand Oaks, CA: Sage.

ÖSYM (2014a). *Sayısal Bilgiler*. Mart 2014 tarihinde <http://www.osym.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

ÖSYM (2014b). *Tarihsel Gelişme*. Mart 2014 tarihinde <http://www.osym.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

Rosenholtz, S. J. (1985). Political myth about education reform: Lessons from research on teaching. *PhiDelta Kappan*, 66(5), 349-355.

Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. New York: The Guilford Press.